

Aktuální poznatky z úředních kontrol

Kontroly podmíněnosti a národní kontroly hnojiv a krmiv jsou Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským plánovány na základě analýzy rizik. Pro potřeby rizikové analýzy jsou vybrána riziková kritéria upravená pro výběr žadatelů ke každému aktu, za který dozorová organizace odpovídá na základě národní legislativy.

Riziková analýza aplikovaná zahrnuje specifické rizikové faktory, například zařazení zemědělské půdy do oblasti ohrožených dusičnanu (zranitelné oblasti), hospodaření na svažitých pozemcích, hospodaření v blízkosti vodních útvarů, existence hospodářských zvířat, chov přežívavců společně s neprežívavkami a samozřejmě výsledky předchozích kontrol.

Během plánování krmivářských kontrol jsou všechny krmivářské provozy nejprve rozděleny do skupin podle zaregistrovaných činností a na tyto skupiny jsou následně aplikovány jednotlivé rizikové faktory (závady zjištěné během kontrol na místě a výsledky analýz vzorků).

Kontroly hnojiv

Používání, skladování a uvádění do oběhu

Při kontrolách v pravovýrobě je ověřováno skladování, používání hnojiv a vedení evidence v souladu s příslušnou legislativou. V roce 2019 bylo v rámci pravovýroby provedeno celkem 120 úředních kontrol (kontroly plánované, následně, mimořádné na podnět). V 15 případech byly prověřeny oprávněné osoby, kterým bylo ústavem uděleno oprávnění k provádění odběru vzorků půd v rámci agrochemické zkoušení zemědělských půd (AZZP).

— inzerce —

Tab. 1 – Kontroly používání, skladování a uvádění hnojiv do oběhu v roce 2019

Kontrola	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením**
Kontroly uvádění hnojiv do oběhu	235	7 (3,0 %)
Kontroly skladování a používání hnojiv	68	19 (28,0 %)
Kontroly používání kalů z ČOV	52	9 (17,0 %)

Poznámka: *kontroly plánované, následně, mimořádné (na podnět), **kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Tab. 2 – Odebrané vzorky v roce 2019

Odebrané vzorky	Počet celkem	Nevyhovující
Odborný dozor	286	18 (4,5 %)
Cílené kontroly – vzorky digestátů	16	1 (6,25 %)
Cílené kontroly – vzorky kompostů	103	1 (0,9 %)
Cílené kontroly – vzorky statkových hnojiv	10	0

Zásady při používání upravených kalů z čistěných odpadních vod (ČOV) na zemědělské půdě byly inspektoři zkонтrolovány celkem v 52 případech (kontroly plánované, následně mimořádné).

Kromě na pravovýrobě je kontrolní činnost zaměřena na ověřování podmínek při uvádění hnojiv do oběhu, výroby nebo jejich distribuce v obchodní sítě.

Nejčastější pochybení

Z výsledků provedených kontrol je zřejmé, že potenciální ohrození životního prostředí vlivem zemědělské činnosti pochází z nedostatečně zabezpečených skladů hnojiv, popřípadě z nevhodně uložených hnojiv na zemědělské půdě (únik hnojůvky), kdy nejsou hnojiva či upravené kaly ukládány v souladu s havarijním plánem. Z hlediska užívání

hnojiv bylo zjištěno nezaprávení kely do 24 hodin (od aplikace na povrch půdy) nebo úlety hnojiva mimo pozemek uživatele.

V rámci nakládání s upravenými kaly byla zjištěna nepovolená aplikace kalů na stejný pozemek (konkrétně DPB) do tří let od předchozí aplikace kalu, případně kaly nebyly použity do doby 30 dnů po jejich umístění na DPB. Nezaprávení kalu do 48 hodin od rozprostření na zemědělskou půdu je pochybení, se kterým se inspektoři setkávají každoročně. V neposlední řadě byla inspektoři zaprotokolována aplikace kalu ještě před vyhotovením výsledků rozboru půd.

Co se týká skladování upravených kalů, tak v jednom případě byla deponie kalů umístěna ve vzdálenosti 50 m od obytné zástavby, přičemž upravené kaly lze na zemědělské půdě skladovat až

od 200 m dále od obytné zástavby. Častým porušením je, že místo, kde jsou kaly umístěny, není uvedeno v havarijním plánu. A nezaslání hlášení o předpokládané aplikaci kalů na zemědělskou půdu náleží k častým deliktem administrativního rázu.

Mimo pravovýrobou jsou v rámci uvádění hnojiv do oběhu ústavem zjišťována neregistrovaná hnojiva (substrát atd.), případně na obalech chybí povinné údaje (datum výroby a použitelnosti, číslo šarže, informace týkající se obsahu rizikových prvků a látek ...). Nebo byla zjištěna zakládka připravená k expedici, která obsahovala 74 hmotnostních procent kalu ČOV – čímž byla porušena podmínka registrace. Neboť v podmírkách registrace kompostu je povoleno maximálně 60 hmotnostních procent kalu z ČOV.

Kontroly cross compliance

Jedním z hlavních témat zemědělské politiky je řešení negativních dopadů zemědělství na krajiny a životní prostředí. V případě, že žadatel o dotace nedodrží vybrané podmínky, může mu být částka dotací poměrně snížena nebo v nejkrajejm případě zcela zamítnuta. Plnění standardů a požadavků ověřuje dozorové orgány státní správy, přičemž forma a metodu kontroly si každá země EU stanovuje sama podle národních specifik.

Tab. 3 – Kontroly cross compliance v roce 2019

Kontroly cross compliance	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením**
Nitrátová směrnice	192	10 (5,2 %)
DZES 1	456	6 (1,3 %)
DZES 3	546	88 (20,7 %)
Kontroly celkem	1 195	103 (8,6 %)

Poznámka: *kontroly plánované, následně, mimořádné (na podnět), **kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek (podmíněnosti nebo národní)

u třinácti kontrol (subjektů) byly zjištěny delikty (celkem 16 podmínek) posuzované v rámci systému cross compliance, což je platební agenturou zohledňované v konečné výši přiznaných dotací.

Aplikace hnojiv v období základu, překročení limitů N/ha u pěstovaných plodin, nebo v jednom případě nebyl dodržen průměrný limit 170 kg N/ha farmy (pozemky vhodné ke hnojení) jsou porušení, na která se vztahuje snížení dotací přímých plateb.

V rámci kontrol standardů nebyly prováděny pravidelné zkoušky těsnosti potrubí a nádrže určených pro skladování ropných látek (2x). Skladování statkových hnojiv v nevhodujících skladech (úniky hnojůvky do okolí) je z hlediska potenciálního ohrožení vod nejčastěji konstatovaným pochybením systému CC. U šesti kontrolovaných subjektů nebyla dodržena podmínka zachování ochranného pásku (pro hnojiva i pro používání POR).

(Pokračování na str. 27)

Vaše porosty si zaslouží pozornost

Zajištění čistého porostu bez plevelů je základním krokem pěstební technologie. Plevelné spektrum v jarních obilninách i v případě opravy u ozimů je velmi široké, přesto je pro nás důležitá určitá skupina plevelů. Trávovité plevely se ve většině případů snažíme v obilninách vyřešit již na podzim, v jařinách nebo při případných opravách nás zajímají především plevely dvouděložné.

Výskyt jednotlivých plevelů je často daný celou řadou faktorů, mezi které patří použitá agrotechnika, intenzita pěstování, odrůda, osevní postup, výživa, lokalita a mnoho dalších. V posledních letech je také stále důležitější klasifikace přípravků a jejich případná omezení.

Pro zajištění herbicidní ochrany obilnin nabízí firma Belchim ekonomické a efektivní řešení díky široké nabídce přípravků. Pojdeme si představit přípravky pro jarní ošetření.

Globus

Globus s účinnou látkou florasulam 50 g/l v SC formulaci působí proti základnímu spektru dvouděložných plevelů, svízelům, heřmánkům, výdrolu řepky. Je registrován do pšenice (ozimé, jarní), ječmene (ozimého, jarního), žita, triticale, aplikujeme ho sólo v dávce 0,1 l/ha v ozimech, v jařinách pak 0,08 l/ha nebo v tank-mix kombinaci.

— Přípravek je ze skupiny ALS inhibitorů, je velmi rychle rozváděn v rostlině, má systémový způsob účinku, transport účinné látky probíhá jak akropetálně, tj. směrem k vegetačnímu vrcholu, tak bazipetálně do kořenů.

Blusky

Blusky s účinnými látkami tribenuron-methyl 250 g/kg a methsulfuron-methyl 250 g/kg ve WG formulaci působí na jednoleté dvouděložné plevely, nejlépe na malé aktivně rostoucí plevely, je registrován do pšenice (ozimé, jarní), ječmene (ozimého, jarního), žita, triticale, aplikujeme ho sólo v dávce 15–20 g/ha nebo v tank-mix kombinaci.

— Obě látky jsou zé skupiny ALS inhibitorů, jsou velmi rychle

rozváděny v rostlině, mají systémový způsob účinku, obě účinné látky se vzájemně velmi dobře doplnují.

— Lze ho použít na jaře i na podzim při BBCH obilniny 13–32.

— Účinkuje i za nižších teplot od 5 °C, bez omezení na necílové rostliny, členovce a vodní organismy.

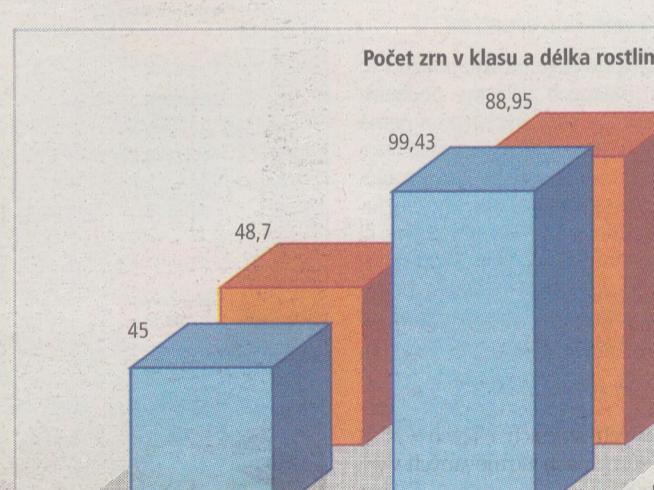
— Lze aplikovat v PHO II – spodní i povrchové vody.

— Lze kombinovat s DAM nebo přidat smáčedlo Típ 0,5 l/ha v suchých podmínkách.

— Ideální partner i do kombinací: Globus 0,1 l/ha + Blusky 15–20 g/ha posílení účinku na violku, kakost, hluchavku, pcháč, Globus 0,075–0,1 l/ha + úč. l. fluoxypyrr 0,3–0,4 l/ha zesílení účinku na zemědým, hluchavky, v tomto případě aplikovat při teplotách nad 10 °C.

— Lze ho použít na jaře při BBCH obilniny 13–39, účinkuje i za nižších teplot od 5 °C, bez významných omezení na necílové rostliny, členovce a vodní organismy, nelze aplikovat v PHO II – spodní i povrchové vody.

— Přidání smáčedla (napříkla Típ 0,5 l/ha) zvyšuje účinnost v suchých podmínkách.

Poznámka: ZS Trutnov, Akteur, BBCH 32, hodnocení délky klasu a počtu zrn v klase

— Ideální partner i do kombinací TM Blusky s Globus: Blusky 15–20 g/ha (jařiny, ozimý, na jaře) + úč. l. fluoxypyrr 0,3–0,5 l/ha (pri teplotách nad 10 °C).

Všechny herbicidy firmy Belchim lze použít jak v sóle aplikaci, tak i v kombinacích, kde jednak rozšíříme spektrum účinnosti a jednak posilujeme odolnost pro vznik případných rezistence. Obecně zde platí známá zásada, že teplo a vlhko zasilují a zpevnění stébla.

Terplex

Terplex s účinnou látkou tri-nexapac-ethyl 200 g/l v EC formulaci je registrován do pšenice, ozimého ječmene, žita, triticale, ovsy, aplikujeme ho sóle v dávce 0,3–0,5 l/ha, možnost kombinace s fungicidy či insekticidy.

— Přípravek působí na rostlinné hormony gibereliny a zkracuje prodlužování rostlinných internodii, je velmi rychle rozváděn v rostlině (po jedné hodině je lokalizován v celé rostlině).

— Odolnost vůči srážkám je již dvě hodiny po aplikaci.

— Lze ho použít při BBCH obilniny 30–33, aplikujete při teplotách nad 10 °C, bez omezení na necílové rostliny, členovce a vodní organismy, lze aplikovat v PHO II – spodní i povrchové vody.

— Tank-mix fungicidy (s azoly) lze dávku snížit o 0,1 l/ha) i insekticidy je možný, nelze kombinovat s DAM nebo herbicidy.

— Suché a teplé počasí zasiluje účinek přípravku.

(Dokončení ze str. 26)

Někde mají zvýřata umožněn dlouhodobý přístup do vodního koryta, přičemž břehy i koryto jsou zpravidla rozrušeny polohou chovaných zvířat (a to nejmírně o zanechaných výkalech).

Neschválení havarijního plánu příslušným vodoprávním úřadem (či jeho úplná absence) a nesprávné uložení hnoje na zemědělskou půdu bez souladu s havarijním plánem (doba uložení hnojiva na zemědělské půdě přesahuje maximální lhůtu dvanáct měsíců, nebo současné místo pro uložení hnojiv není v havarijném plánu uvedeno) jsou nejčastěji zastoupenou porušenou, která ovšem nemá vliv na vyplacenou výši dotací, protože se neřadí k požadavkům podmíněnosti.

Delegované kontroly pro SZIF

Delegované kontroly jsou ústavem zajišťovány pro platební agenturu (Státní zemědělský intervenční fond – SZIF). Během kontrol agroenvironmentálně-klimatických opatření (AEKO) jsou prověrovány obecné požadavky na hnojení a používání přípravků na ochranu rostlin (vedení, předložení evidence), dále minimální požadavky na hnojení a používání přípravků na ochranu rostlin (POR) a také kontroly určitých specifických podmínek platných pro obě oblasti (hnojiva a POR).

Tab. 4 – Delegované kontroly v roce 2019

Kontroly delegované	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením**
AEKO podle nařízení vlády č. 76/2015 Sb.	769	21 (2,7 %)
Ekologické zemědělství – výběr SZIF + ÚKZÚZ	266	15 (5,6 %)
Kontroly celkem	1 035	36 (3,5 %)

Poznámka: *kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět), **kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Kontroly specifických podmínek v rámci AEKO jsou zaměřeny na dodržování limitů při hnojení v rámci ošetřování travních porostů (louky, pastviny), zatravnování orné půdy, hnojení v oblastech zařazených do systému NATURA 2000, posuzování limitu hnojení u zeleniny pěstované v rámci integrované pro-

pěstované odrůdě, popřípadě na době odběru vláken. Maximální přípustná hodnota 0,2 % byla (po započtení nejistoty měření 10 %) překročena u jednoho analyzovaného vzorku.

Kontroly krmiv

Výroba a uvádění krmiv na trh

Úřední kontroly krmiv, doplnkových látek a premixů provádějí inspektori oddělení kontroly zemědělských vstupů podle ročních plánů kontrolní činnosti. Úřední kontroly jsou zaměřeny na všechny fáze výroby, skladování a používání krmiv, doplnkových látek a premixů.

Kontroly jsou zaměřeny na kontrolu výroby a dovozu, krmiv, doplnkových látek, premixů a jejich skladování a označování. V rámci uvádění do oběhu

Jedním ze způsobů nakládání se sedimenty je jejich aplikace na zemědělskou půdu. Rozhodujícím ukazatelem pro tuto možnost využití sedimentů je míra kontaminace rizikovými prvky a organickými polulanty, důležitá je i „hnojivá“ hodnota sedimentů, tzn. zrnitostní složení, podíl organické hmoty, pH a obsah

Foto Olga Venerová

ÚKZÚZ zajišťuje odběr vzorků krmiv, doplnkových látek a premixů, u nichž jsou hodnoceny bezpečnostní a jakostní ukazatele (parametry). V loňském roce vykonali inspektori ústavu celkem 1121 úředních kontrol krmiv.

Běžné kontroly představují plánované kontroly, při kterých je ověřováno dodržování legislativních požadavků v rozsahu provozované činnosti (například plnění podmínek registrace nebo schválení, označování a skladování krmiv, kontroly výrobního zařízení a vybavení, HACCP). Součástí této kontroly může být odběr vzorku krmiva za účelem ověření deklarovaných nebo bezpečnostních parametrů.

Cílené kontroly a monitoring

Cílené kontroly jsou plánované kontroly, zaměřené na aktuální rizika v krmivovém řetězci. V uplynulém roce byly aktivity zaměřeny mimojiné i na kontrolu křížové kontaminace krmiv kokcidiostatiky nebo léčivy, sledování obsahu dioxinů, pesticidů, těžkých kovů i přítomnost genetických modifikací nebo zpracovaných živočišných proteinů ve vybraných krmivech. Součástí cílené kontroly je vždy odběr vzorku krmiva, u kterého se zjištěje, zda nebyly porušeny legislativou stanovené limity obsažené látky. Účelem monitorování je sběr dat u látek, které nemají závazný limit, ale pro které existují směrné hodnoty, nebo je žádoucí je sledovat.

Monitoring krmiv je koordinovaný inspekční program, který umožňuje sledování hladin látek, pro které většinou ještě nebyly stanoveny závazné limity, avšak jsou uvedeny směrné hodnoty pro posouzení jejich výskytu v krmivech. Zjišťuje se například přítomnost mykotoxinů ve vyráběných směsích i jejich výskytu v surovinách zkrmovaných v průvýrobě.

Vzhledem k rostoucímu zájmu spotřebitelů po informacích o bezpečnosti a jakosti krmiv pro zvířata neurčená k produkci potravin (zvířata v zájmovém chovu – Pet Food) pokračuje ústav v ověřování deklarací použitých zpracovaných živočišných bílkovin.

Kontroly v průvýrobě

Upravovýrobců provádí ÚKZÚZ úřední kontroly dodržování po-

s potenciálním rizikem znehodnocení skladovaného krmiva, nebo jsou používaná krmiva odebírána z neregistrovaných výrobců. Při výrobě krmiva nebyla důsledně ověřována homogenita (požadované intervaly) nebo se nepředcházelo křížové kontaminaci (potenciální ohrožení jakosti a bezpečnosti produktu). S tím často souvisí i to, že výrobní prostory spolu s výrobní technologií nemají zajištěny odpovídající čištění (riziko křížové kontaminace). V jednom případě byla krmiva s obsahem rybí moučky pro

sítě v působnosti zemědělského resortu je rovněž zapojen Úřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, jenž zajišťuje odběr 50 vzorků (objemná krmiva a krmné směsi) pro monitorování obsahu radionuklidů v krminech.

Kontroly přípravků na ochranu rostlin

Dozor nad obchodním skladováním a uváděním přípravků na ochranu rostlin (POR) na trh u distributorů především prová-

Tab. 8 – Kontroly přípravků na ochranu rostlin – uvádění na trh v roce 2019

Kontrola	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením
Kontroly POR	758	102 (13,4 %)

Poznámka: *kontroly řádné (plánované), následné, mimořádné (na podnět)

děli pracovníci Odboru kontroly zemědělských vstupů.

Inspektori ÚKZÚZ provedli v roce 2019 celkem 758 kontrol distributorů přípravků. Porušení požadavků bylo zjištěno u 102 kontrol a mezi nejčastější typy závad patří prodej a skladování přípravků s prošlou dobou použitelnosti, prodej neupovolených přípravků, závady v dokladech o prodeji přípravků a závady v označování a balení přípravků.

U odebraných vzorků přípravků se ověřuje, zda jejich vlastnosti a složení splňují požadavky předepsané specifikace, u vzorků přípravků ze souběžného obchodu je navíc prováděno srovnání s vlastnostmi a složením příslušných referenčních přípravků.

Ing. Olga Venerová
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Tab. 7 – Kontroly průvýroby v roce 2019

Kontroly průvýroby	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením**
Kontroly zásad potravinového práva (hygiena krmiv)	352	0
Kontroly tlumení přenosu TSE	207	1 (0,48 %)
Kontroly „národní“	348	1 (0,28 %)
Celkem kontroly	907	2 (0,22 %)

Poznámka: *kontroly řádné (plánované), následné, mimořádné (na podnět), **kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek (podmíněnosti nebo národní)

inzerce

Amistar® Gold

Zlatá edice technologie Amistar

- Silný kurativní zásah
- Příznivá cena
- Prověřeno praxí

ZÍSKAJTE AMISTAR GOLD VÝHODNĚJI V BALÍČKU SKVĚLÝCH FUNGICIDŮ AMISTAR GOLD MAGNELL PACK.

SLEVÁ 12,5 % OPROTI NÁKUPU SÓLO PRODUKTŮ.

Amistar® Gold

syngenta

- Vyniká výnosovou stabilitou
- Bezpečný azol s nejsilnějším kurativním účinkem
- Prověřená kvalita s budoucností

www.syngenta.cz

Tab. 5 – Odebrané vzorky v roce 2019

Vzorky	Vzorky celkem	Nevyhovující
Vzorky z ekologické produkce	125	9 (7,2 %)
Technické konopí	28 vzorků	1 (3,5 %) – odrůda Finola

dukce, kontrolu provádění pravidelných řezů v ovocných sadech (v ekologickém a integrovaném systému pěstování). Pravidelné ošetřování je kontrolované rovněž u vinic v režimu integrované produkce.

Mezi kontroly, které SZIF delegoval na ÚKZÚZ, se řadi i kontroly ekologicky hospodařících zemědělců, na ÚKZÚZ byl též delegován odběr vzorků technického konopí pro stanovení obsahu tetrahydrocanabinolu.

Nejčastější pochybení

Ověřením dodržování podmínek v integrované produkci ovoce bylo zjištěno, že žadatelé neprováděli pravidelný prosvětlovací řez ovocných stromů a pěstitali byla použita látka nepovolená v režimu IP. V rámci integrované produkce révy vinné nebylo prováděno ošetřování porostu proti šedé hnilebě. U žadatelů hospodařících na titulu druhově bohaté pastviny nebyla splněna podmínka dodání minimálního množství N pastvou hospodařským zvířaty. I v roce 2019 byly